

Kamna pro klášter

V nově rekonstruovaném areálu klášterů v Českém Krumlově uvidíte mistrovské repliky historických topidel

Mezi stovkou řemeslníků a restaurátorů, kteří letos pracovali na revitalizaci bývalých krumlovských klášterů minoritů a klarisek, byste tuhle skupinku snadno přehlédli, ale její díla určitě ne. Troje mohutná kachlová kamna jsou výsledkem práce sehrané čtveřice, která je vytvořila od podlahy ke stropu doslova vlastníma rukama: od návrhu přes výrobu kachlů až po samotnou stavbu. Zapomeňte na sériovou výrobu a katalogové nabídky typu „kachlová kamna skladem“. Tohle je docela jiné kafe. Vůbec se nedívám, že když byla hotová první replika – barokní kamna v jednom z historických sálů – přerušili dělníci v sousedních místnostech práci a přišli se na ně podívat.

„K takovéto zakázce se člověk dostane jednou za život, a většinou kamnářů se nepošťestí ani to,“ říká Vít Pešek, který spolu s kolegou Liborem Soukupem kamna stavěl. „Jsem moc rád, že jsme si mohli vyzkoušet, jak kdysi pracovali staří mistři. Všechny repliky navíc stojí v nádherných prostorách, kterým vracejí původního ducha a atmosféru.“

Mohutná barokní kamna navrhl a vyprojektoval Vítův otec, architekt Petr Pešek, na základě originálních kachlů. V zásypu pod podlahami zdevastovaného kláštera se totiž šťastnou náhodou zachovaly fragmenty původních kamen, takže repliku bylo možné postavit poměrně přesně. Ovšem k tomu, aby člověk z hromady keramických zbytků dokázal určit vzhled celého velkého topidla, musí mít dobrý přehled o historii řemesla, archeologických nálezích a ikonografických pramenech. Památkář Pešek má v tomto směru zkušeností víc než dost; spolu se svou ženou Janou patřili k průkopníkům kamnařiny, která za totality málem zašla na úbytě. A jejich specialita? Repliky historických kachlových kamen!

Kamna jako mozaika

„Tentokrát jsme nepracovali s formami, ale použili jsme techniku bednění,“ vysvětluje keramička Jana Pešková, jak připravovala „barokní“ kachle. „Pak jsem je zdobila podle původních nálezů květinovými motivy a volutami a musím říct, že tvarování říms a vytváření kartuší

bylo docela pracné. Ale na druhou stranu to byla hezká a zábavná práce.“

Vít Pešek a Libor Soukup, kteří pak repliku barokních kamen postavili (pomohl jim ještě kolega Martin Pošmourný), si

Pan mistr, architekt Petr Pešek, dohlíží na práci mladých

museli poradit s opravdu neobvyklými komponenty. V dřívějších dobách měly totiž kachle oproti těm dnešním, sériově vyráběným, až dvojnásobné rozměry.

„Navíc pracujete pouze s originály – každý kachel má své přesné místo,“ vysvětluje Vít Pešek, „takže je nutné mít všechny označené. Další problém je v tom, že při použití

Je to hotovo! (baroko) ▶

Paní mistrová, Jana Pešková, spáruje kamna a provádí závěrečné retuše (baroko)

Kamnář Vít Pešek při práci na kamnech ve slohu biedermeier.

Ještě nějaký ten detail (biedermeier)

tradičních technologií nemáte kachle úplně stejné a pravidelné. S tím musíte při stavbě počítat a využít různé triky starých kamnářů, aby případné nerovnosti nebyly ve finále vidět.“

Krásna i teplo

Kromě barokních kamen budou v krumlovském klášterním areálu ještě další dvě funkční repliky topidel ve stylu empíru a biedermeieru, opět z ručně vytvářených kachlů, které si už Vít Pešek a Libor Soukup vyráběli sami. Na svou životní zakázku si tak museli vyčlenit víc než tři měsíce.

Pokud patříte k návštěvníkům hradů a zámků, určitě si nějaká historická kamna vybavíte; bývají krásná na pohled, ale jen málokdy se v nich dá opravdu zatopit.

V krumlovských kláštřích to půjde. S výjimkou empírových tahovek s roštovým ohništěm, které jsou i uvnitř kopíí původního topidla, zabudovali kamnáři pod historický povrch moderní ohniště, odpovídající současným normám. Nutno podotknout, že v rekonstruovaných prostorech je i centrální vytápění a kachlová kamna mají za úkol místnosti spíš temperovat, než dokonale vytopit. Ale i tak bych byla ráda při tom, až se poprvé rozehřejí.

Práce, která je vidět

Jak se člověk dostane ke kamnařině? U Pešků už je to skoro rodinná tradice, ale u Libora Soukupa to bylo jinak. Původním povoláním češtinář a učitel hudby vedl patnáct let program regionálního studia Českého rozhlasu. V loňském roce, krátce před padesátkou, stál před rozhodnutím, co dál. „Vždycky jsem toužil po nějakém uměleckém řemesle,“ vysvětluje pohnutky, které jej vedly přesně opačným směrem, než je to v současné době v kurzu. „Přál jsem si dělat vlastníma rukama práci, která bude vidět. Oheň mě fascinuje, kamnařina se mi líbila – doplnil jsem si kvalifikaci a dal jsem se do toho. Měl jsem štěstí, lepšího učitele a kolegu, než je Vít Pešek, si nedovedu představit.“

Vít Pešek, viceprezident Cechu kamnářů a soudní znalec, patří v současné době ve svém oboru k opravdové špičce. Na učilištích v Ostravě a v Horní Bříže vychoval stovky žáků, je autorem několika učebnic a velkým propagátorem kamnařiny.

Řemeslo na odpis? Už ne!

„Dá se říct, že za totality bylo tohle řemeslo na vyhynutí,“ vzpomíná na doby,

kdy se kachlová kamna ve velkém bourala a téměř nestavěla. „Naštěstí se ho ještě podařilo vzkřísit a dnes je u nás na úrovni srovnatelné s Evropou. Kontinuita se ale přerušila, a to je problém. Do kamnařiny se pouštěli – a bohužel se to děje i dnes – lidé, kteří by to vůbec dělat neměli, protože jim chybějí základní znalosti. Takový kutil si řekne: když umím postavit zeď, postavím kamna taky. Jako soudní znalec jsem už viděl i tragické následky práce kamnářských samouků.“

Tahle profese totiž není nijak snadná, protože v sobě spojuje mnoho různých znalostí a dovedností. Kamnář musí umět topidlo nadimenzovat, nakreslit, musí znát materiály, se kterými pracuje, a samozřejmě také stavební postupy. „A není to jenom technik, jak by se na první pohled zdálo,“ doplňuje Vít Pešek. „Je to i designer, který by měl umět odhadnout, jaké topidlo se do interiéru a ke konkrétnímu člověku nebo rodině hodí. Kupodivu, architekti jako by znali jenom krby, na individuální topidla většinou rezignují. To je škoda, protože sálavé teplo je zdravé a příjemné a kachlová kamna mohou být i nádherným doplňkem interiéru.“ Kdybyste navštívili Víta Peška v jeho domově nedaleko Českého Krumlova a prohlédli si třeba kachlový sporák v kuchyni, určitě byste mu dali za pravdu. Řčení o kovářově kobyly v tomhle případě neplatí.

Zelí s tajemstvími

Krumlovský areál by se měl pro veřejnost otevřít letos v listopadu, kdy si budou moci první návštěvníci prohlédnout opravené kláštery, gotické fresky, objevené v kapli svatého Wolfganga, kostel i přílehlé zahrady. Město Český Krumlov, které pro opravy využilo 323 milionů korun z evropských fondů, chce mít v cených historických prostorách prohlídkové trasy a různé expozice, například interaktivní expozici o životě ve středověku. V areálu budou řemeslné dílny i reprezentativní místnosti (právě v jedné z nich stojí replika barokních kamen).

A hádanka na konec: Víte, čemu kamnáři říkají „zelí“? Podívejte se na vršek kamen – opravdu se podobá zelné hlávce. „Zelí“ je duté a dá se otevřít. Vít Pešek a Libor Soukup dovnitř uložili vzkaz pro ty, kdo budou jednou v budoucnu jejich dílo opravovat. Co tam napsali, je prý tajemství. Že by klasické kamnářské přání „ať vám táhnou a stojí“?

■ Hana Fišerová